

VAI TRÒ CỦA DẠY HỌC XƯỚNG ÂM TRONG ĐÀO TẠO SINH VIÊN NGÀNH GIÁO DỤC MẦM NON

Tổng Quý Hương
Trường Đại học Quy Nhơn
Email: tongquyhuong@qnu.edu.vn

Tóm tắt: Xướng âm là một phân môn mang tính nền tảng trong giáo dục âm nhạc, giữ vai trò đặc biệt quan trọng trong việc hình thành và phát triển năng lực nghệ thuật cho sinh viên ngành Giáo dục mầm non. Mặc dù không nhằm mục đích đào tạo những ca sĩ chuyên nghiệp, nhưng kỹ năng xướng âm giúp sinh viên làm chủ các yếu tố về cao độ, trường độ, tiết tấu và sắc thái, từ đó tự tin ứng dụng vào việc hát mẫu, đệm đàn và tổ chức các hoạt động giáo dục âm nhạc cho trẻ. Thông qua quá trình nghiên cứu lý luận và khảo sát thực tiễn 150 sinh viên khóa 46 tại Trường Đại học Quy Nhơn, bài viết đã làm rõ vai trò thiết thực của môn học này, đồng thời phân tích những hạn chế còn tồn tại trong năng lực tiếp thu và tính tự học của sinh viên. Trên cơ sở đó, nghiên cứu đề xuất một hệ thống các biện pháp sư phạm đồng bộ, đi từ đổi mới quy trình bài dạy, đa dạng hóa các bài tập rèn luyện cao độ và tiết tấu, đến việc tích hợp đánh giá và công nghệ vào quá trình tự học. Kết quả thực nghiệm sư phạm đã khẳng định tính khả thi và hiệu quả vượt trội của các biện pháp đề xuất trong việc nâng cao chất lượng đào tạo nghiệp vụ sư phạm âm nhạc tại cơ sở.

Từ khóa: Xướng âm, sinh viên, Giáo dục mầm non, Trường Đại học Quy Nhơn, vai trò dạy học.

THE ROLE OF SOLFEGE TRAINING IN EDUCATING EARLY CHILDHOOD EDUCATION STUDENTS

Abstract: Solfège is a foundational discipline in music education, playing a particularly important role in forming and developing artistic capacities for Early Childhood Education students. Although not intended to train professional singers, solfège skills help students master elements of pitch, duration, rhythm, and dynamics, thereby confidently applying them to model singing, instrumental accompaniment, and organizing music education activities for children. Through theoretical research and a practical survey of 150 Cohort 46 students at Quy Nhon University, the article clarifies the practical role of this subject, while analyzing the existing limitations in students' receptive capacity and self-study habits. On that basis, the study proposes a system of synchronous pedagogical measures, ranging from innovating the lesson procedure, diversifying pitch and rhythm exercises, to integrating assessment and technology into the self-study process. Pedagogical experiment results have affirmed the feasibility and outstanding effectiveness of the proposed measures in improving the quality of music pedagogical training at the institution.

Keywords: solfège, student, early childhood education, Quy Nhon University, teacher training.

Nhận bài: 03/03/2026

Phản biện: 28/03/2026

Duyệt đăng: 31/03/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Giáo dục mầm non là cấp học đầu tiên trong hệ thống giáo dục quốc dân, đặt nền móng cho sự phát triển toàn diện của con người Việt Nam. Trong quá trình chăm sóc và giáo dục trẻ ở lứa tuổi này, âm nhạc không chỉ là một môn nghệ thuật mà còn là một phương tiện giáo dục thiết yếu giúp phát triển tình cảm, trí tuệ và thẩm mỹ. Để đảm nhiệm tốt vai trò này, giáo viên mầm non cần được trang bị hệ thống kiến thức chuyên môn và năng lực nghệ thuật vững vàng. Trong số các học phần thuộc khối kiến thức nghệ thuật, Xướng âm đóng vai trò là mở ra tư duy và khả năng cảm thụ ngôn ngữ âm nhạc. Theo tác giả Doãn Mẫn, “Xướng âm là môn học đọc các dấu nhạc thành nhạc điệu. Nói một cách khác, học xướng âm là học những phương pháp để mỗi khi cầm một bản nhạc ta có thể đọc lên, hát lên đúng nhịp điệu, đúng tiếng cao, thấp, mạnh, nhẹ, theo các dấu hiệu đã ghi trong bản nhạc”.

Tuy nhiên, đối với sinh viên ngành Giáo dục mầm non tại Trường Đại học Quy Nhơn, xướng âm luôn được đánh giá là một học phần có tính thử thách cao. Phần lớn sinh viên không có nền tảng âm nhạc chuyên sâu từ trước, dẫn đến tâm lý e ngại, lúng túng khi phải kết hợp giữa việc nhận diện ký hiệu thị giác và thể hiện bằng âm thanh thanh nhạc. Việc giảng dạy hiện nay đôi lúc vẫn thiên về truyền thụ một chiều, chưa chú trọng đúng mức đến thực hành cá thể hóa và kỹ năng tự học. Nhận thức được tầm quan trọng của vấn đề này, bài báo đi sâu phân tích vai trò của dạy học xướng âm đối với sinh viên ngành Giáo dục mầm non, khảo sát thực trạng giảng dạy tại Trường Đại học Quy Nhơn, qua đó đề xuất và thực nghiệm các biện pháp sư phạm nhằm nâng cao chất lượng đào tạo, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục theo định hướng phát triển năng lực hiện nay.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

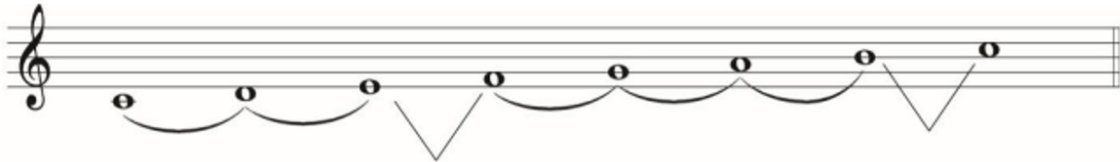
2.1. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu được triển khai dựa trên sự kết hợp giữa các phương pháp nghiên cứu lý thuyết và thực tiễn. Nhóm phương pháp lý thuyết được sử dụng để phân tích, tổng hợp và hệ thống hóa các khái niệm, đặc điểm và vai trò của xướng âm trong chương trình đào tạo ngành Giáo dục mầm non. Về mặt thực tiễn, tác giả đã tiến hành khảo sát bằng phiếu hỏi, phỏng vấn và quan sát sự phạm đối với đội ngũ giảng viên và 150 sinh viên năm thứ hai thuộc 4 lớp (K46A, K46B, K46C, K46D) ngành Giáo dục mầm non tại Trường Đại học Quy Nhơn. Quá trình thu thập dữ liệu tập trung vào thái độ học tập, mức độ tự học và năng lực xử lý âm nhạc của sinh viên. Cuối cùng, phương pháp thực nghiệm sự phạm được tiến hành trong thời gian 4 tuần (tháng 4/2025) nhằm kiểm chứng tính khả thi và hiệu quả của các biện pháp sự phạm đã đề xuất.

2.2. Kết quả nghiên cứu và thảo luận

2.2.1. Vai trò của dạy học xướng âm đối với sinh viên ngành Giáo dục mầm non

Ví dụ 1: Gam Đô trưởng

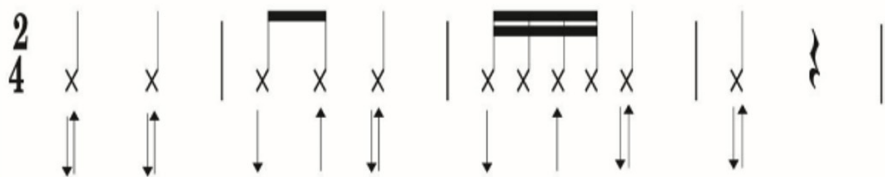

Thông qua việc đọc mẫu bản nhạc gam cơ bản này, âm thanh được "neo" vào trí nhớ của sinh viên. Cảm giác về âm chủ (bậc I) và các âm hút (bậc VII) giúp sinh viên không bị chênh, phôi khi bắt đầu một ca khúc bất kỳ trong thực tiễn dạy học.

2.2.1.2. Phát triển năng lực tư duy tiết tấu và phối hợp vận động

Bên cạnh cao độ, xướng âm đóng vai trò then chốt trong việc hình thành tư duy tiết tấu. Trong

Ví dụ 2: Nhịp 2/4

Việc rèn luyện các mẫu bản nhạc tiết tấu như trên giúp sinh viên duy trì nhịp độ (Tempo) đều đặn, phân biệt rõ phách mạnh và phách nhẹ. Khả năng này có giá trị ứng dụng trực tiếp khi sinh

Trong chương trình đào tạo cử nhân mầm non, xướng âm không tồn tại như một kỹ năng biểu diễn độc lập mà mang tính chất thẩm thấu, làm bộ phóng cho toàn bộ kỹ năng sự phạm âm nhạc. Vai trò này được thể hiện rõ nét qua ba khía cạnh trọng tâm sau đây:

2.2.1.1. Củng cố kiến thức âm nhạc và hình thành trí nhớ cao độ, trường độ

Đặc thù của xướng âm là yêu cầu sự đồng bộ giữa khả năng nhìn (thị tấu), nghe (thẩm âm) và phát âm. Việc rèn luyện xướng âm giúp sinh viên ghi nhớ chính xác vị trí nốt nhạc, từ đó tạo nền tảng vững chắc để hát mẫu chuẩn xác cho trẻ. Nếu giáo viên hát sai lệch giai điệu, trẻ sẽ tiếp nhận và sao chép sự sai lệch đó, làm hỏng tai nghe âm nhạc trong "giai đoạn vàng" phát triển.

Để củng cố trí nhớ cao độ, sinh viên bắt buộc phải làm quen với các thang âm cơ bản. Ví dụ, khi rèn luyện bài tập đọc Gam Đô trưởng (C-dur) đi lên và đi xuống, sinh viên phải cảm nhận rõ các khoảng cách cung và nửa cung (giữa bậc III-IV là Mi-Pha, và bậc VII-I là Si-Đô).

giáo dục mầm non, tiết tấu chính là "xương sống" để tổ chức các trò chơi vận động. Xướng âm yêu cầu sinh viên phải vừa đọc nốt nhạc bằng miệng, vừa duy trì nhịp phách bằng cách gõ tay hoặc dậm chân.

Ví dụ, khi sinh viên tiếp cận các âm hình tiết tấu trong nhịp 2/4 có chứa nốt móc đơn, nốt đen chấm đôi hoặc chùm móc kép, các em buộc phải học cách chia nhỏ phách.

viên tổ chức cho trẻ sử dụng nhạc cụ gõ đệm (song loan, thanh phách) theo nhịp, theo phách hoặc theo tiết tấu lời ca.

2.2.1.3. Hỗ trợ đặc lực các môn học thực hành

nghệ thuật (Hát, Đàn, Trò chơi âm nhạc)

Vai trò lớn nhất của xướng âm đối với sinh viên là tính ứng dụng liên môn. Đối với môn Hát, xướng âm giúp sinh viên "vỡ bài" nhanh chóng, định hình giai điệu chuẩn xác trước khi ghép lời. Đối với môn Đàn Organ/Piano, kỹ năng đọc nhạc nhanh từ xướng âm giúp sinh viên điều khiển ngón tay linh hoạt trên bàn phím, phân chia nhịp phách chính xác khi đệm đàn.

Nhờ có nền tảng xướng âm, sinh viên khi nhìn vào bản nhạc này sẽ lập tức xác định được nhịp 2/4, giọng Đô trưởng, tính chất vui tươi (Allegretto) với sắc thái to vừa phải (Mezzo forte). Sinh viên sẽ tự tin xướng âm cao độ các nốt (Son Đô Đô, Mi Son...) trước, kết hợp gõ phách đều đặn, sau đó mới ghép lời ca "Sắp đến tết rồi, đến trường rất vui...". Quá trình này biến một văn bản ký hiệu vô tri thành một tác phẩm nghệ thuật có cảm xúc, giúp sinh viên tự tin khi đứng lớp.

2.2.2. Thực trạng dạy học xướng âm tại Trường Đại học Quy Nhơn

Nhằm đánh giá khách quan cơ sở thực tiễn để đề xuất biện pháp, nghiên cứu đã tiến hành khảo sát thực trạng đối với 150 sinh viên khóa 46 tại Trường Đại học Quy Nhơn. Về mặt khách quan, nhà trường đã đầu tư hệ thống cơ sở vật chất tương đối hiện đại với các phòng học đa năng, phòng đàn và trang thiết bị âm thanh đáp ứng yêu cầu thực hành. Đội ngũ giảng viên đều có chuyên môn vững vàng và tinh thần đổi mới. Mặc dù vậy, quá trình khảo sát cũng bộc lộ rõ những điểm nghẽn trong hoạt động học tập của sinh viên.

Kết quả kiểm tra khả năng nghe và đọc nhạc cho thấy, mặc dù có 59,33% sinh viên nhận diện được cao độ nốt nhạc đơn giản, nhưng tỷ lệ đọc nhạc đúng cả cao độ và trường độ chỉ đạt 41,33%. Đặc biệt, khả năng phối hợp giữa xướng âm và vận động cơ thể (vỗ phách, gõ nhịp) là điểm yếu nhất khi chỉ có 36% sinh viên thực hiện đạt yêu cầu. Điều này phản ánh thực trạng sinh viên gặp khó khăn khi phải xử lý đa nhiệm – một kỹ năng bắt buộc khi dạy trẻ mầm non.

Bên cạnh đó, khảo sát về thái độ và tính tự học cũng chỉ ra những rào cản về mặt chủ quan. Dù 74,67% sinh viên tuân thủ tốt kỷ luật lớp học, nhưng ý thức tự giác rèn luyện ngoài giờ lại rất đáng lo ngại. Cụ thể, chỉ có 42,67% sinh viên chủ động luyện tập xướng âm ngoài giờ học, và chỉ 41,33% duy trì thói quen tự luyện tập ít nhất 3

lần mỗi tuần. Sinh viên phần lớn vẫn mang tâm lý thụ động, chờ đợi sự hướng dẫn trực tiếp từ giảng viên, thiếu kỹ năng tự nhận diện và sửa lỗi cá nhân (tỷ lệ biết tự sửa lỗi chỉ đạt 45,33%).

Về phía công tác giảng dạy, chương trình học phần Âm nhạc cơ bản phân bổ thời lượng cho nội dung xướng âm (từ tiết 41 đến 55) còn khá khiêm tốn. Giáo trình đang được sử dụng chủ yếu là các tài liệu xướng âm chung (như của tác giả Nguyễn Đắc Quỳnh hay Nguyễn Thị Tố Mai), chưa có một hệ thống tài liệu biên soạn chuyên biệt, bám sát các ca khúc thực hành nghề nghiệp của bậc mầm non. Phương pháp giảng dạy của một số giảng viên đôi khi vẫn đi theo lối mòn truyền thống "thầy đàn mẫu - trò đọc theo", chưa tạo được môi trường tương tác cao và chưa khai thác tối đa tiềm năng công nghệ để hỗ trợ sinh viên tự học.

2.2.3. Đề xuất các biện pháp sư phạm nâng cao hiệu quả dạy học xướng âm

Nhằm khắc phục những hạn chế từ thực trạng và đáp ứng chuẩn đầu ra của chương trình đào tạo, nghiên cứu đề xuất một hệ thống biện pháp dạy học xướng âm được thiết kế chuyên biệt cho sinh viên ngành Giáo dục mầm non, bao gồm:

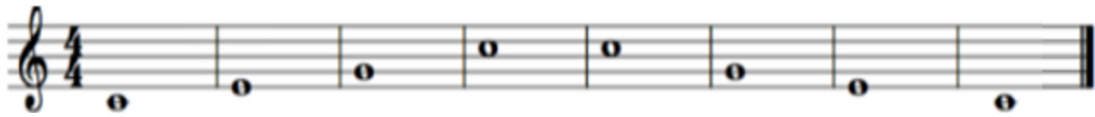
Thực hiện quy trình bài dạy theo hướng tăng cường trải nghiệm:

Thay vì đi ngay vào đọc nốt, tiến trình giảng dạy cần được thiết kế qua 7 bước khoa học: (1) Khởi động giọng và trò chơi âm nhạc (ví dụ: Đoán cao độ, Vỗ tiết tấu nói tiếp); (2) Giới thiệu bài và xác định mục tiêu; (3) Phân tích cấu trúc bản nhạc; (4) Trình bày mẫu và luyện tập từng đoạn nhỏ; (5) Thực hành phối hợp biểu cảm và gõ nhịp; (6) Củng cố và ứng dụng thông qua trình diễn cá nhân/nhóm; (7) Đánh giá và hướng dẫn bài tập về nhà. Quy trình này giúp sinh viên tiếp nhận kiến thức một cách tự nhiên, giảm bớt áp lực tâm lý đối với môn học mang tính hàn lâm.

Đa dạng hóa các bài tập rèn luyện kỹ năng đọc xướng âm:

Đây là khâu mang tính kỹ thuật then chốt. Trước hết là rèn luyện cao độ thông qua việc đọc gam (Đô trưởng, La thứ) và đọc hợp âm rải. Khi luyện đọc gam đi lên và đi xuống, giảng viên cần phân tích rõ các quãng nửa cung (bậc III-IV, VII-I trong điệu trưởng) để sinh viên không bị trượt cao độ. Việc luyện hợp âm rải ở các bậc I, IV, V (ví dụ: Đô-Mi-Son, Pha-La-Đô, Son-Si-Rê) giúp thiết lập cảm giác ổn định về giọng điệu.

Ví dụ 3: Hợp âm rải bậc I giọng C-dur

Tiếp đó là rèn luyện tiết tấu, sinh viên cần được thực hành bóc tách các âm hình phức tạp như nốt đơn chấm dôi, nốt móc kép trước khi ghép vào giai điệu. Việc hướng dẫn đọc nhịp độ (Andante, Allegro) và sắc thái (Piano, Forte, Crescendo) là yếu tố quyết định để bài xướng âm không trở nên khô cứng mà giàu tính nghệ thuật.

Rèn luyện bài tập xướng âm ghép với lời ca các tác phẩm thiếu nhi:

Một điểm khác biệt trong dạy học xướng âm cho ngành mầm non là sự kết nối trực tiếp với nghề nghiệp. Sau khi sinh viên đã xướng âm tốt cao độ và tiết tấu, giảng viên tiến hành ghép lời ca của các ca khúc quen thuộc như Cho tôi đi làm mưa với (Hoàng Hà), Mùa xuân đến rồi (Phạm Thị Sửu), Sắp đến tết rồi (Hoàng Vân) hay Mẹ đi vắng (Trịnh Công Sơn). Việc sử dụng các ngữ liệu âm nhạc gần gũi này không chỉ tạo sự hứng thú mà còn giúp sinh viên hiểu rõ cấu trúc bài hát mà họ sẽ trực tiếp giảng dạy cho trẻ sau này.

Tăng cường rèn luyện phương pháp tự học và ứng dụng công nghệ:

Giảng viên cần hướng dẫn sinh viên cách thức tự học tại nhà bằng việc sử dụng các phần mềm chuyên dụng như EarMaster hay Solfa. Các ứng dụng này cung cấp chức năng báo lỗi tự động bằng tín hiệu màu, giúp sinh viên nhận diện ngay vị trí hát sai cao độ. Bên cạnh đó, việc giao bài tập thu âm, quay video phần thực hành cá nhân để

tự đánh giá theo các tiêu chí (cao độ, nhịp phách, phát âm) sẽ kích thích tư duy phản biện, biến quá trình tự học từ thụ động sang chủ động khám phá.

III. KẾT LUẬN

Dạy học xướng âm không chỉ dừng lại ở một môn học lý thuyết hay kỹ thuật khô khan, mà nó đóng vai trò uơm mầm năng lực nghệ thuật sư phạm cho sinh viên ngành Giáo dục mầm non. Khả năng đọc chính xác bản nhạc, cảm thụ nhịp điệu và làm chủ sắc thái giọng hát chính là những hành trang không thể thiếu để các giáo viên mầm non tương lai bước lên bục giảng, truyền đạt cái hay, cái đẹp của âm nhạc đến thế hệ trẻ.

Hệ thống các biện pháp sư phạm được đề xuất trong nghiên cứu, từ việc thiết kế quy trình bài học tương tác, ứng dụng triệt để các dạng bài tập thực hành kỹ năng cao độ - tiết tấu - sắc thái, tích hợp hệ thống ca khúc thiếu nhi vào bài giảng, đến việc thúc đẩy môi trường tự học số hóa, đã tạo ra một bước chuyển biến mạnh mẽ. Kết quả thực nghiệm với 51,4% sinh viên đạt mức xuất sắc so với 25,7% của phương pháp cũ đã khẳng định tính đúng đắn và hiệu quả thực tiễn của công trình. Việc tiếp tục hoàn thiện, chuẩn hóa tài liệu và áp dụng rộng rãi các biện pháp này hứa hẹn sẽ mang lại sự nâng tầm đột phá trong công tác đào tạo đội ngũ giáo viên mầm non đa năng, vững chuyên môn, giàu cảm xúc trong thời kỳ đổi mới giáo dục.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Ban Chấp hành Trung ương Đảng (2013), *Nghị quyết số 29-NQ/TW về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo*, Hà Nội.
- Doãn Mẫn (1980), *Phương pháp xướng âm*, Nxb Văn hóa Hà Nội.
- Nguyễn Thị Tố Mai (Chủ biên), Nguyễn Đắc Quỳnh, Nguyễn Thị Phương Mai, Nguyễn Khải (2022), *Giáo trình xướng âm giọng C-dur và a-moll cho hệ ĐHSP Âm nhạc*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.
- Trịnh Hoài Thu (Chủ biên), Nguyễn Thị Tố Mai, Nguyễn Thị Hải Phương, Trần Thị Thu Anh (2011), *Phương pháp dạy học Ký xướng âm trong đào tạo giáo viên âm nhạc phổ thông*, Nxb Âm nhạc, Hà Nội.
- Quốc hội (2019), *Luật Giáo dục*, Hà Nội.